

Stockholm den 19 februari 2024

R-2023/2153

Till Socialdepartementet

S2023/02794

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 6 november 2023 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40).

Sammanfattning

Utredningen är gedigen och betänkandet innehåller en grundlig genomlysning av aktuella frågeställningar, där barnens rätt att få komma till tals har beaktats på ett väl avvägt sätt. Advokatsamfundet, som i huvudsak ställer sig bakom utredningens förslag och bedömningar, vill särskilt framhålla följande.

Synpunkter

Ytterligare utredning i vissa frågor

Advokatsamfundet delar utredningens bedömning att frågan om barns processbehörighet, möjlighet för barn att få en starkare processuell ställning, liksom frågan om tillfällig företrädare för barn vid intressemotsättningar mellan barn och vårdnadshavare, är omfattande och komplexa frågeställningar som bör analyseras och utredas grundligt i särskild ordning.

Ratificering av det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om en individuell klagofunktion

Utredningen tar upp såväl fördelar som nackdelar med klagofunktionen och Advokatsamfundet instämmer i att fördelarna överväger de nackdelar som finns.

Möjligheterna till klagomål blir en garanti för att barn, som upplever att de har fått sina rättigheter kränkta enligt barnkonventionen, kan få sin sak prövad när nationella rättsmedel saknas eller är otillräckliga.

Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det orimligt med handläggningstider på flera år hos Barnrättskommittén och i synnerhet när det gäller klagomål från ett barn som väntar på att få sin sak prövad. Trots detta är en ratificering av tilläggsprotokollet om ett klagoförfarande en nödvändig åtgärd för att fortsätta arbetet med att genomföra barnkonventionen och främja dess genomslag.

Föreslagna åtgärder som säkerställer barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen i svensk lagstiftning

Advokatsamfundet instämmer i de brister och problem som utredningen identifierat som försvårar och i vissa fall även omöjliggör för barn att utkräva sina rättigheter och komma till tals i frågor som rör barnet. De processuella hinder som beskrivs är väl kända av på området verksamma advokater. Utredningens lämnade förslag möter de identifierade problemen och Advokatsamfundets uppfattning är att föreslagna processuella ändringar är nödvändiga och bör genomföras för att barn fullt ut ska kunna ta tillvara sina rättigheter enligt barnkonventionen.

Möjligheterna att etablera en ny stödfunktion för barn (barnombud) inom civilsamhällsorganisationer

Advokatsamfundets uppfattning är att utredningens förslag om att införa en ny stödfunktion för barn (oberoende barnombud) fyller en viktig funktion för barn med omfattande behov av stöd och hjälp, exempelvis i kontakter med skola och myndigheter. Enligt Advokatsamfundet är det viktigt, såsom också anges i betänkandet, att denna stödfunktion inte får vara konflikt drivande, utan tvärtom tjäna som en brygga mellan enskilda och myndigheter samt för att bidra till ökad tillit och förtroende. Ett oberoende barnombud med barnets behov i fokus kan därför komplettera myndighetens ansvar och uppgift, liksom advokatens uppdrag och roll när vårdnadshavare inte kan tillgodose barnets behov.

Det är dock viktigt att advokaters roll som rättsligt biträde för barn i olika frågor och processer upprätthålls, liksom att barnombudets roll och det rättsliga biträdets roll inte på något sätt sammanblandas eller kommer i konflikt med varandra.¹

De oberoende barnombuden bör, som utredningen föreslagit, vara verksamma inom civilsamhällsorganisationer på länsnivå. Advokatsamfundet delar också utredningens bedömning att denna stödfunktion bör ske stegvis och inledas med en försöksverksamhet. Detta för att säkerställa ett väl underbyggt, effektivt och för barnet väl fungerande system med en oberoende aktör som kan hjälpa och stötta barn.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

¹ Enligt utredningens direktiv framgår också att innebörden av funktionen med en verksamhet med oberoende barnombud inte ska vara att rättsligt företräda barn i enskilda ärenden. Advokatsamfundet instämmer i utredningens bedömning att barnombudet därmed inte har befogenhet att företräda barnet rättsligt och inte ska kunna förordnas som offentligt biträde eller annan ställföreträdare för barnet (se betänkandet s. 574).